

Назар ВИДИШ
магістрант,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
djvelin@ukr.net

ЗВУКОЗАПИС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО- СЛУХОВОГО САМОКОНТРОЛЮ

В сучасних умовах дистанційного навчання, важливу роль для розвитку вокальних навичок має самоосвіта. З іншого боку, тренування без належного контролю може призвести лише до відточування помилок та доведення їх до автоматизму, що може призвести до негативних наслідків, як у навчальному процесі, оскільки доводиться витратити додатковий час для їх виправлення, так і у фізіологічному сенсі, мова йде саме про шкоду голосовому апарату (зажими, перевиснаження зв'язок та вузли на них, як наслідок, вимушена перерва для їх відновлення, а в гіршому випадку, лікування). Саме тут на допомогу може прийти звукозапис, як засіб для фіксації, аналізу та контролю техніки виконання. Проблема полягає в тому, що той звук, який чує вокаліст і той звук який він відтворює насправді, різняться, у зв'язку з тим, що виконавець чує себе одночасно двома способами: звук доходить до слухового апарата через вушні порожнини та зовні – через вуха [5]. Таким чином, зафіксувавши свій голос у вигляді аудіодоріжки, ми маємо змогу в найменших деталях опрацювати матеріал. Серед переваг: можливість повторного прослуховування, сповільнення, порівняння кількох дублів з використанням різних технічних прийомів, порівняння результатів роботи над вокалом в часовому проміжку, психологічний аспект (під час запису виникає додаткове хвилювання, оскільки є відчуття відповідальності). Звукозапис дає можливість подивитися збоку як ти звучиш тембрально, технічно, емоційно.

В останні роки з'являється все більша зацікавленість до теми формування вокально-слухового самоконтролю [1; 2; 3; 4; 5], оскільки ці навички допомагають вокалісту вийти на новий рівень виконавської майстерності, робить процес співу більш усвідомленим та контрольованим. Важливим є врахування цього в педагогічній практиці викладачів вокалу [2; 3], як індивідуального так і групового (дует, ансамбль, хор), що в свою чергу потребує нового підходу. Однак слід зазначити, що у питанні вокально-слухового контролю більше уваги приділяється психологічним аспектам, зокрема мова йде про мисленнєві процеси [3; 5], рефлексорну діяльність та фізіологічним процесам [1; 2; 4],

які потребують контролю, тренування і відточування навичок до автоматизму.

Розглянемо емпіричний підхід до роботи з вокально-слуховим самоконтролем, який полягає у фіксації матеріалу у вигляді аудіодоріжки в процесі звукозапису та подальшому його аналізу. Таким чином, вокаліст може фізично побачити природу свого голосу, дослідити всі нюанси та застосувати їх на практиці. Технічною стороною нашої роботи слугуватиме звукозапис, теоретична складова передбачає роботу з отриманим матеріалом.

Що ж собою являє звукозапис?! Звукозапис – це процес запису звукової інформації з метою її збереження і подальшого відтворення; звукозаписом називають також записану звукову інформацію.

Почати варто власне із запису матеріалу. Тут можна піти кількома шляхами, скориставшись такими технічними засобами як: 1) диктофон – найбільш простий і доступний спосіб, є на всіх смартфонах, однак не завжди передає деталізацію матеріалу на достатньо високому рівні, часто пристрій автоматично компресує звукову інформацію і як результат втрачається динаміка; 2) зум – дозволяє отримати більш якісний матеріал, однак не такий доступний як диктофон у матеріальному плані; 3) динамічний мікрофон + звуковий інтерфейс + ПК/ноутбук – знову ж таки, так як і зум, хоч їхній принцип роботи відрізняється, дає можливість отримати більш якісний матеріал, однак потребує додаткових навичок для звукозапису; 4) конденсаторний мікрофон + звуковий інтерфейс + ПК/ноутбук – найбільш професійний з усіх перелічених, відповідно на виході ми отримуємо найбільш якісний матеріал, однак, щоб записати звук у такий спосіб, потрібно мати спеціально обладнане приміщення.

Окрім апаратного забезпечення, потрібне також програмне забезпечення, а саме аудіоредактор (Sound Forge, Cubase, Logic Pro, Garage band та інші). Тут слід врахувати можливості вашого комп'ютера та зручність у користуванні тим чи іншим редактором саме вам. До додаткового забезпечення також відносяться плагіни, які є можливість застосовувати у програмах для запису, корекції та подальшої роботи з матеріалом.

Протягом 2020–2022 років на базі студії Тернопільського ліцею №21 – спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети було проведено низку записів вокалу і отримано близько 200 аудіодоріжок. У процесі роботи було проведено аналіз та обговорення записаного матеріалу, отримано відгуки викладачів та учнів щодо набутого досвіду звукозапису, та обговорено з викладачами вплив звукозапису на формування вокально-

хорових навиків їхніх підопічних, було проведено повторні записи з урахуванням набутого досвіду.

Переважаюча більшість учнів відмічала психологічний дискомфорт під час першої сесії звукозапису, недооцінення процесу підготовки до запису, недостатнє приділення уваги всім деталям виконавства та не розуміння їх важливості. Часто можна було почути: «Я не знала/знав, що це так помітно збоку», коли мова йшла про якісь помилки у виконанні. Виконавці мали змогу особисто почути неточність в інтонуванні, динамічні перепади, неточність у темпо-ритмі (слід відзначити, що більшість дітей мали тенденцію до пришвидшення), та інші технічні нюанси. Однак, викладачами та учнями було відмічено значне покращення навичок при повторному записі в довготривалому проміжку (30 – 40 днів – згідно з проведеними сесіями звукозапису). Серед проєктів, які брали участь у записі були як сольні виконавці, так і дуети, ансамблі (5 – 10 учасників) та хор. Особливої уваги заслуговує хор, оскільки була змога попрацювати з кожним вокалістом окремо, що в подальшому допомогло досягти кращих результатів у спільному виконанні творів, оскільки учасники, згідно з їхніх слів, відчули особисту відповідальність за якість виконання та їхній внесок у спільне звучання. Поголосний запис хору дав змогу викладачу попрацювати індивідуально з кожним та відмітити ті чи інші нюанси особисто для себе на яких потрібно робити акцент під час тренувань. Можна підсумувати, що під час реалізації даних проєктів викладачі помітили стрімке покращення вокальних навичок учнів, а учні почувають себе впевненіше, як під час роботи в студії, так і під час виконання на сцені.

У процесі запису та аналізу отриманого матеріалу особливу увагу було приділено таким критеріям вокального виконання як: інтонування (точність відтворення висоти звуку), вібрато (динамічно-частотне коливання звуку), динаміка (співвідношення звуків за рівнем гучності), та метро-ритміка (потрапляння в долю та точність відтворення тривалості ноти). Вокалісти, в свою чергу, мали можливість візуально дослідити нюанси свого виконання і звернути увагу на неточності з подальшою можливістю застосувати ці знання на практиці.

Щодо переваг та недоліків звукозапису, серед недоліків: неякісно записаний матеріал, у зв'язку з недотримання правил звукозапису (дистанція, акустика приміщення, невідкалібрована чутливість, автоматизована компресія звукозаписуючого приладу, тощо) може створити хибне уявлення про ваше виконання, отже матеріал буде недостатньо правдивий для аналізу та роботи над ним.

Переваги: наглядність, точність, можливість порівняння, аналізу, самостійно працювати над своїм вокалом, можливість обробки матеріалу в звуковому редакторі, щоб зрозуміти, над чим працювати і який результат ми хочемо отримати.

Отже, на базі отриманих результатів можна зробити висновки, що звукозапис як засіб сприяє формуванню навиків вокально-слухового самоконтролю. Учні які брали участь у звукозаписі демонструють швидкий вокально-професійний ріст, а педагоги краще розуміють на що потрібно звернути увагу під час занять з підопічними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гопкало Т.П. Вокально-слуховий контроль як засіб формування вокально-хорових умінь учнів: стаття. *Збірник наукових праць: Педагогічні науки*. Видавництво СумДПУ ім.А.С.Макаренка. Суми 2009. С. 121–127. URL: <https://cutt.ly/9HdaKo6> (дата звернення: 15.04.2022).
2. Косяк Л. Методичні аспекти формування навичок вокально-слухового самоконтролю в майбутніх учителів музичного мистецтва у класі постановки голосу. *Збірник наукових праць: Педагогіка вищої та середньої школи*, №45. Кривий ріг: ДВНЗ «КНУ». 2015. С. 35–41. URL: <https://cutt.ly/0HdaSa7> (дата звернення: 17.04.2022).
3. Ляцова Г., Бондаренко Л. Розвиток навичок слухового самоконтролю майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з додаткового музичного інструменту як психолого-педагогічна проблема: стаття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. № 37, том 2. Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 224–230. URL: <https://cutt.ly/LHdaNge> (дата звернення: 15.03.2022).
4. Мустафаєв Ф.М. Вокально-слуховий самоконтроль як засіб вдосконалення фахової підготовки майбутніх співаків: стаття, музичне мистецтво. *Музичне мистецтво*, 2020. С. 132–136. URL: <https://cutt.ly/MHda2nw> (дата звернення: 17.04.2022).
5. Шинкарук І.В. Виховання самоорганізації та самоконтролю в процесі підготовки майбутнього естрадного співака. *Modern science: problems and innovations*. Stockholm, Sweden. December 13–15. 2020. С. 446–449. URL: <https://cutt.ly/KHda7PA> (дата звернення: 23.03.2022).